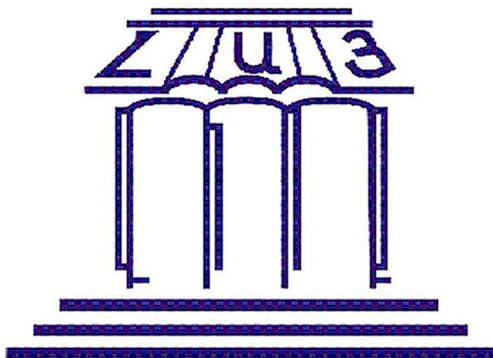

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
նշ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1802

232.9

F-90

1921

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԹԻՒ 8

No. 8

WHO IS JESUS CHRIST?

16

Ո՛Վ Է ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

ԳՐԵՑ

Զ. Ռ. ՊՐԱՍՈՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԱՏԹԵՆԵԱՆ

1921

232.9

Բ-90

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԹԻԻ 8

2329

բ-90

No. 8

WHO IS JESUS CHRIST?

Ո՞Վ Է ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

ԳՐԵՑ

Զ. Ռ. ՊՐԱՌԻՆ

Հրատարակութիւն Ամերիկեան Պրես Ընկերութեան

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1921

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԻ ԱՌԹԻԻ

Ինչպիսիք ժողովուրդը, որ Նախախնամության ամենագործ Պետին իսկ է, անսկզբական դարերէ ի վեր գործած է եւ պիտի գործէ յաւիտեան: Հակառակ աշխարհս ու ազգերը յեղաշրջող, վերիվայրող փոփոխութիւններու՝ նոյն այս ժողովուրդը, երբեմն երեւութապէս դանդաղ, երբեմն անհասկնալիօրէն բարդ, բայց տեսականապէս կ'իրագործէ Անհուն Միսիին Մեծ Ծրագիրը:

Վերջացող համաշխարհային ահաւոր պատերազմը, որմէ անցաւ աշխարհս՝ իբրեւ կրակէ, իր սահմուկեցուցիչ ու անբացատրելի յեղաշրջումներուն մէջն իսկ, կը հաւասանէր քեզ, մասն էր այն Մեծ Ծրագիրին: Այս մեծ աղիւսին պատճառաւ աշխարհիս մեջ յառաջ եկան մեծ աւերներ, զորոնք վերաշինելու համար գերազույց ճիգեր բախելու օրդան մըն է որ կը բացուի վեր առջեւ: Մեծ է նիւթական ու տնտեսական կորուստն ու աւերը. բայց հարդիկ սկսած են անմիջապէս խորհիլ անոնց վեր-

2001

39268-62

52569-4. 6

րաշինութեան ու դարմանումին համար: Բայց մեծագոյն կորուսք, զոր աշխարհ քաւ այս մեծ աղէտին առթիւ, ոչ նիւթականն էր, ոչ ալ սնեցականը: Բարոյական ու հոգեւոր աշխարհի կորուսներն ու աւերները յարօրէն անչափելի ու մեծապէս աւաղելի են: Շատ հոգիներ մահացան, շատ նկարագիրներ փայայուեցան, շատ բարոյականներ խաբարեցան, շատ հաւատքներ խախտեցան ու Բարիին շինող Ձեռքին սփանչելի շատ մը ձեռակներսներ փնացան առ յաւիտէս:

Բայց հիմա ժա՛մ է գործելու ամեն անոնց, որոնք Յաւիտեանական Միակ Բարիին, ամենաբարին Աստուծոյ, բարձրացնող զօրութեամբ զօտեպնդուած՝ պիտի սկսին վերաշինութեան սուրբ գործին՝ հոգիներու աշխարհին մէջ: Վերջին դժբախտ փորձառութեամբ ա՛յլ աւելի գիտակցեցանք թէ շատ դիւրին է փանդելը, նոյն ասեմ արդէն գիտէինք թէ շատ ու շատ դժուար էր շինելն ու մանաւանդ վերաշինելը: Բայց այդ պատճառ մը չէ որ չվերսկսինք շինութեան նուիրական գործին, որուն կամաւոր ու համոզուած գործիչները քաջաբար առանձնաւորուումն է իւրաքանչիւր Քրիստոնեայի:

Հետեւաբար, մենք եւս, հոգեւին գիտակից այդ սուրբ գործին կենսական կարեւորութեան ու անյետաձգելի պահանջին՝ բարոյական եւ հոգեւոր վերաշինութեան սատարած քաջաբար միակ բաղձանքով կը հրահարակենք ներկայ *Վերաշինութեան Մատենաշարը*, որ՝ կը յուսանք թէ՝ Աստուծոյ Սբ. Հոգիին շնորհով անկործանելի վերաշինութիւն յառաջ պիտի բերէ ընթերցողներու հոգիներուն մէջ:

Ո՞Վ Է ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Ի՞նչեմ' խօսիլ Քրիստոսի անձին վրայ: Բայց նախ երեք զիտողութիւն ընեմ:

Նպատակս չէ սոսկ հայեցողական քննութեան մը ձեռնարկել հմուտ մասնագէտներու, փիլիսոփաներու և աստուածաբաններու մեթոտով, խնդրին բոլոր թեր ու դէմ՝ փաստերը կշռել և եզրակացութեան մը յանգելէ ետեւ բոլորովին մէկ կողմ դնել զայն: Ոչ երբեք, վասն զի չառ կենսական և ծանրակշիռ խնդիր է այս:

Ոչ ալ պիտի ըլլայ ներկայս պատմական գնահատութեան պարզ ձեռնարկ մը, որու համար հաշար խնդիր հարկը տարի ետ երթալով պիտի ջանանք բաւական ճշտութեամբ գնահատել այն ժամանակապարզ մարդ մը, որպէս զի կարենանք զայն զաստուծոյ մարդկային ուրիշ էակներու հետ: Ոչ. այժմէական նշանակութիւն ունի հարցը: Ի՞նչ էր Յիսուս Քրիստոս: Ո՞վ էր: Եւ ոչ միայն այս, այլ, Ո՞վ է ան հիմա: Արդեօք իր հանգիստը մտած բարի մարդու մը յիշատակն է լոկ: Արդեօք Յաւիտե-

նակունին բերնէն դատաւճռի սպասող անմարմին ոգի՝ մ'է լոկ : Արդեօք կրնա՞յ ունէ տեսակ յարաբերութիւն հաստատել հոս երկրի վրայ գտնուող մարդոց հետ . ինչպէս կ'ընէր Գալիլեայի մէջ : Կարո՞ղ է մեզի հետ անձնական յարաբերութիւններ ունենալ , ինչպէս կ'ունենար Պետրոսի , Յակոբու և Յովհաննու հետ : Փրկիչ ու Տէ՛ր է արդեօք ունէ իրական ու անձնական իմաստով : Հաղիւ կարելի է ասկէ աւելի կենսական ու նշանակալից հարց մը յիշել : Միտք պահենք ուրիմն , մինչ կ'աշխատինք ստուգել թէ Յիսուս Քրիստոս ի՞նչ է հիմա , թէ պատմական գնահատութեան սոսկական հարց մը չէ ներկայս :

Աւելին կայ : Տէրն ինքն իսկ կը յուզէ այդ հարցը : Ան իր աշակերտներուն հարցուց . «Մարդիկ ո՞վ կ'ըսեն թէ եմ ես » : Անոնք ալ ի պատասխանի յիշեցին այլազան գնահատումները որ կ'ըլլային այն ժամանակ Յիսուսի նկատմամբ — Յովհաննէս Մկրտիչ , Երեմիա , Եղիա կամ մարգարէներէն մէկը որ վերստին կենդանացած է : Այս պատասխաններէն ոչ մին կրցաւ Ան ընդունիլ : Սակայն երբ Պետրոսի պատասխանն հասաւ , ընդունեցաւ զայն և անմիջապէս դարձաւ ու երանի՛ տուաւ Պետրոսի : Յիշեցէք ուրիմն թէ պարապ հայեցողութեան խնդիր չէ այս , վաղեմի պատմութեան հարցի մը գնահատման ալ խնդիր չէ , այլ այժմէական նշանակալից իրողութեան մը խնդիր , և խնդիր մը՝ զոր ինքն իսկ Յիսուս Քրիստոս կը յուզէ :

Ընդհանրապէս խօսելով , երկու տեսութիւն կայ որ սկիզբէն հետէ կը պաշտպանուին Յիսուս

Քրիստոսի նկատմամբ : Մին է սա դիւրին և խոնարհ տեսութիւնը , որու համաձայն Յիսուս է մեծ մարդ մը , իրօք իմաստնագոյն և լաւագոյն մարդը որ երբեք ապրած է : Այս տեսութեան պաշտպանները կը նկատեն զՅիսուս անզուգական ուսուցիչ մը , որու նման ոչ ոք կը խօսէր , և որ իր վարդապետութեան կու տար գրական այնպիսի կատարեալ տարազ մը , որով յաւերժական հրապոյր ու շահեկանութիւն կ'ստանար այն , և իր վարդապետութիւնն այնպէս կը խտացնէր որ շատ բան կ'արտայայտէր քիչով : Նաեւ կը նկատեն զայն մէկը որու կեանքը համապատասխան է իր խօսքերուն : Ան կատարեալ օրինակ էր դիւցազնութեան , անշահախնդրութեան , մաքրութեան և ազնուութեան : Լիովին ունէր բարոյական կատարելութեան անհրաժեշտ բոլոր յատկութիւնները :

Աւելին կայ : Բարոյական հերոս էր : Յօժարեցաւ խաչը ելլել և իր արեամբ կնքել իր համուզումը : Ոչ մէկ բռնի առջև կասեցաւ ապացուցանելու համար թէ ինք հաւատարիմ է դատին զոր կը պաշտպանէր : Միանգամայն անսովոր չափով մը ի յայտ բերաւ Աստուածային նկարագիրը , այնպէս որ մարդիկ անոր վրայ աւելի բան գտան Աստուածային քան ուրիշ ունէ անձի վրայ :

Չեմ կարծեր թէ անբուական կերպով ներկայացուցի այս խոնարհ տեսութիւնը : Կ'ուզեմ՝ կատարեալ արդարութեամբ շարժիլ անոր հանդէպ և կը կարծեմ թէ լիովին պարզեցի զայն : Սակայն վերջապէս սա է այս տեսութեան ամփոփումը թէ Յիսուս զուտ մարդկային էակներու դասակարգէն վեր դրուելու չէ : Դասակից է Պետրոսի , Յակոբու ,

Յովհաննու և Պողոսի, Մարտինոս Լուտերի, Ֆիլիպ Պրուքսի և կրօնական ուրիշ մեծ առաջնորդներու: Շատեր ընդունած ու ջատագոված են այս տեսութիւնը մեծ եռանդով ու անկեղծութեամբ: Գնոտարկեալները, Արիոսեանները, Սոկրինեանները և Միաբաւանները ջերմ պաշտպաններն էին Քրիստոսի անձին վերաբերեալ այս խոնարհ տեսութեան:

Կայ նաեւ ուրիշ տեսութիւն մը զոր ես պիտի կոչեմ բարձրագոյն տեսութիւն: Ասոր համաձայն Քրիստոս էր Որդին մարդոյ, որ իր վրայ կը մարմնացնէր ամէն ինչ որ էականապէս և յաւիտեանապէս մարդկային էր, բոլոր մարդկային ընտիր յատկութիւնները, այնպէս որ մարդիկ կրնան Անոր նայիլ տեսնելու համար մարդկութիւնն իր լաւագոյն վիճակին մէջ յայտնող բոլոր յատկանիշները: Որդին մարդոյ էր Ան, և մանաւանդ Որդի Աստուծոյ, որ մեզի համար ունի Աստուծոյ բոլոր կրօնական հանդամանքը, և այնպէս կը ներկայացնէ Աստուածային նկարագիրը որ Աստուծոյ էութեան բուն պատկերն է Ինք, մէկը որու կրնան մարդիկ նայիլ երկրպագութեամբ, մէկը որու կրնան աղօթել, որ յաւիտեան կենդանի է և կարող՝ յարաբերութեան մտնել բարոյական տիեզերքի հետ, անձնական յարաբերութիւն հաստատել ձեզի և ինծի հետ, ինչպէս հաստատեց Պետրոսի, Յակոբու, և Յովհաննու հետ երբ անոնց հետ կը պտըտէր Երուսաղէմի փողոցները և Գալիլեայի ճամբաները:

Ինչպէս կ'ըսէ Տր: Ժորժ Կորսըն, «Աստուածութեան մէջ յաւիտեանապէս գոյութիւն ունեցող մարդկութեան նախատիպն էր, որ մեզի յայտնուե-

ցաւ պատմական անձի մը մարմնով իբրեւ մնայուն գրաւական Աստուածային հետ մեր ցեղակցութեան»: Ահա աստուածաբանական բացատրութիւն մը, որ կը յայտնէ ինչ որ ես կը համարիմ՝ բարձրագոյն տեսութիւնը Քրիստոսի անձին նկատմամբ, անոր՝ որ Աստուածային է բառին ամէն իմաստով:

Ես այս բարձրագոյն տեսութեան կը հաւատամ: Ամուր կը փարիմ անոր: Կը հաւատամ թէ կենսական մէկ տարրն է Քրիստոնէական Աւետարանին: Եթէ Քրիստոսը պիտի քարոզենք, պէտք է որ Քրիստոսի էութեան այդ բարձրագոյն, այդ լիակատար տեսութիւնը քարոզենք՝ արդիւնաւոր ընելու համար Անոր Աւետարանը: Ձեզի թուեմ այդ տեսութեան յարելուս պատճառները: Գլխաւոր երեք պատճառ կայ զորոնք պիտի ներկայացնեմ համառօտիւ:

Ա.

Նախ, Նոր Կտակարանի եջերուն վրայ պահել մը կը գտնեմ Իր ժամանակակիցներուն եւ Իր կողմէ գծուած, պահել մը այնպիսի անձի՝ որ մարդէ գերիվեր եր: (1) Այդ պատկերը կը գտնենք Մատթէոսի, Մարկոսի, և Ղուկասու աւետարաններուն մէջ: Սուրբ Գրոց խորհմունտ անձեր այս երեք աւետարանները չորրորդէն տարբեր դասու մը մէջ կը դնեն: Ասոնք աւելի պատմական են, հետեւաբար աւելի ճշտութեամբ կը նկարագրեն Յիսուս Նազովրեցին: Չորրորդ աւետարանն աւելի բնազանցական, աւելի փիլիսոփայական հանգամանք ունի:

Այդ առաջին երեք աւետարաններուն մէջ կը գտնենք պատկերն անձի մը, որ մարդէ աւելի բան

մ'էր գրողներուն համար: Կը գտնենք Յիսուսի անունը Աստուծոյ անուան հետ կցուած, մեղաց թողութիւն տալու իրաւունքը Յիսուսի վերագրուած: Կը գտնենք անոր անունը մկրտութեան բանաձևին մէջ Հօր Աստուծոյ անուան հետ յօրդուած սապէս. «Յանուն Հօր, և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ»: «

Յիշեցէք թէ այս մարդիկը երբայեցի էին, միաստուածութեան, միայն մի Աստուծոյ գոյութեան վարդապետութեամբ անած ու առգորուած: Երբայեցի մէն մի մանկան օրօրոցին վրայ կ'երգուէր այս մեծ վարդապետութիւնն հռչակող բանաձևը. «Ով Իսրայէլ, մտիկ ըրէ, մեր Տէր Աստուածը մի միայն Տէր է»: Մարդկային էակի մը Աստուածային պատիւներ ընծայելու գաղափարն իսկ ահռելի ոճիւր պիտի ըլլար այդ մարդոց: Սակայն յիշեալ երեք աւետարանները գրելու պահուն յայտարարեցին ինչ որ յատկօրէն կ'արտայայտէր իրենց տեսութիւնը թէ Յիսուս մարդէ գերիվեր մէկն է:

(2) Աւելին կայ: Այս նոյն պատկերը կը գտնենք Պօղոսի գրութիւններուն մէջ: Կը գտնենք այն թուղթերուն մէջ որ Պօղոսի կը վերաբերին անվրէպ: Սուրբ Գրոց խորհմուտ և մանրակրկիտ ուսանողներ երեք չեն տարակուսիր թէ Պօղոս գրեց առ Գաղատացիս, առ Կորնթացիս Ա. և Բ., և առ Հռովմայեցիս թուղթերը, ինչպէս չեն տարակուսիր թէ Թոմաս ձէֆըրսըն գրեց Ամերիկայի Անկախութեան Յայտարարութիւնը: Պօղոս տգէտ մը չէր: Համալսարանական կրթութիւն առած էր: Գիտէր Աստուծոյ և մարդու տարբերութիւնը: Կը հասկնար իր ժամանակի աստուածաբանական տեսութիւնները: Եւ խնամով ու ճշտութեամբ կը գործածէր

Յունարէն լեզուն: Երբ անոր Թուղթերը կը պըրպըտենք, կը տեսնենք թէ կը գծէ միենոյն պատկերը որ կը գտնուի առաջին երեք աւետարաններուն մէջ: Յիսուսի անունը կը կցէ Հօր Աստուծոյ անուան հետ:

Պօղոս Հրէական կրօնի մէջ մեծցած էր, Փարիսեցի էր և Փարիսեցիի որդի: Սակայն երբ կը գրէ, Աստուծոյ և Յիսուս Քրիստոսի վրայ կը խօսի միաժամանակ: Կը յիշէ «Աստուծոյ սէրը, Տէր Յիսուս Քրիստոսի շնորհքը և Հոգւոյն Սրբոյ հաղորդութիւնը»: Կրկին կրկին կը գտնենք թէ զՔրիստոս կը փառաւորէ իբրեւ աշխարհի Փրկիչը: Ինք աղօթեց Քրիստոսի և պաշտեց զՔրիստոս:

(3) Արդ, այս նոյն պատկերը կը գտնենք նաև չորրորդ աւետարանին մէջ: Յովհաննու աւետարանը շատ կանուխ երեցաւ և ընդունուեցաւ այն մարդոցմէ որոնք Քրիստոսի քարոզութիւններուն աւանդութեամբ անած էին — ընդունուեցաւ իբրեւ հաբազատ սուրբ գիրք: Հոն ուէ փորձ չենք տեսներ նմանօրինակ դիրք մը ապահովելու համար Պետրոսի, Պօղոսի, Յակոբոսի, կամ կրօնական ուրիշ ուէ առաջնորդի համար: Ուստի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեմ այդ աւետարանին մէջ գտնուած վկայութեան:

Այդ աւետարանին մէջ կը գտնենք Քրիստոսի էութեան վերաբերեալ այս վարդապետութիւնը բոլոր իր լրութեամբ: «Ես եմ Ճամբան, Ճշմարտութիւնը և Կեանքը»: «Մէկը Հօրը չգար, բայց միայն ինձմով»: «Ան որ զիս տեսաւ՝ Հայրը տեսաւ»: «Ես եմ յարութիւնը և կեանքը»: «Ան որ ինձի կը հաւատայ, թէև մեռնի, պիտի ապրի»: «

«Ես եմ դուռը, եթէ մէկը ինծմէ ներս մտնէ, պիտի փրկուի:» «Ես եմ հացը որ երկինքէն իջաւ:» «Ես եմ աշխարհի լոյսը, ահ որ իմ ետեւէս կուգայ՝ խաւարի մէջ պիտի չքալէ:» Կրնամ հոս տասը վայրկեան կենալ և նմանօրինակ վկայութիւններ յիշել: Միտք բերէք մէկը որ երբեք ապրեցաւ, լաւագոյնը որ երբեք երեցաւ, և պիտի չկրնաք անոր բերանը դնել սուպիսի խօսքեր, «Ես եմ ճամբան», «Ես եմ դուռը», «Ես եմ կեանքը»: Ահա պատկերն անձի մը որ մարդէ գերիվեր է:

(4) Առնենք Յիսուսի վկայութիւնն իր անձին նկատմամբ: Ինք գիտէր, և ցնդած նախանձայոյդ մը չէր, գիտէր թէ ի՞նչ բան կը բովանդակուէր իր յայտարարութիւններուն մէջ: Կա՞մ հարազատ ու ճշգրիտ էին անոնք, կա՞մ հայնոյանք ու ամբարտաւանութիւն, որոնց նման յանցանք ուրիշ ոչ ոք գործեց երկրի վրայ:

Ահաւասիկ անոր յայտարարութիւններէն ոմանք. Ըսաւ թէ ինք մեղք չունի: Ապաշխարութեան բառ մը չէք գտներ Անոր շրթանց վրայ: Երբեք չէք լսեր իրմէ աղօթք մը անձնական մեղաց թողութեան համար: Ինք մեղի սորվեցուց աղօթել թողութեան համար: Սակայն երբեք չաղօթեց իր յանցանքներուն համար: «Ո՞վ կրնայ զիս յանդիմանել մեղքի համար:» Ոչ ոք:

Ըսաւ թէ ինք աշխարհը դատելու իրաւունք ունի: Մատթէոսի աւետարանին մէջ նկարագրեց Որդին մարդոյ, որ կուգայ աշխարհը դատել, և կը զատէ ոչխարներն այծերէն:

Ինք առաւ կեդրոնական, կենսական այդ դիրքը մարդկային փրկութեան բովանդակ գործին մէջ: Փրկութիւնը կախում ունի զԱյն ճանչնալէ, Անոր

հետեւելէ, Անոր կամքին հնազանդելէ: «Իմ ետեւէս եկէք:» «Ինծի եկէք, բոլոր յոգնած ու բռնաւոր-ուածներ, և ես ձեզ պիտի հանգստեցնեմ:» «Իմ լուծս ձեր վրայ առէք և ձեր անձերուն հանգստութիւն պիտի գտնէք:» Ես այս բարձրագոյն տեսութիւնը կ'ընդունիմ Քրիստոսի նկատմամբ, վասն զի այս պատկերը կը գտնեմ Նոր Կտակարանի էջերուն վրայ — առաջին երեք աւետարաններուն, Պողոսի Թուղթերուն, Հորրորդ աւետարանին և Նոյն իսկ Քրիստոսի քարոզութիւններուն մէջ: Բոլոր այդ մատենագիրներուն համար որ մեզմէ աւելի մօտ էին Իրեն՝ մարդէ գերիվեր էր Ան:

Բ

Երկրորդ, Քրիստոսի վրայ բարձրագոյն տեսութիւնը կ'ընդունիմ Քրիստոսնկոթեան հազար ինը հարիւր տարուան պատմութեան պատճառով: Հոս գործ չունինք Աստուածաբանական հայեցողութեան կամ վաղեմի պատմական տուիքներու հետ: Մեր գործը թանձր իրողութիւններու հետ է որ վէճ չեն վերցնէր: Դարերու իրողութիւններն ի՞նչ յարաբերութիւն ունին այս բարձրագոյն տեսութեան հետ: Ի՞նչ եղած է Քրիստոնէական դարերու վճիռը: Ես բացարձակ դրապաշտ մը չեմ, բայց կը հաւատամ թէ ճշմարտութիւնը վերջ ի վերջոյ աւելի պիտի յաջողի քան ուրիշ ոեւէ բան: Կրնաք յաջողութիւնը յայտարարութեան մը իբրեւ լիակատար վաւերացում չընդունիլ, բայց և այնպէս նպաստաւոր պարագայ է նկատաւորան արժանի: Եթէ ոեւէ բան պիտի հաստատուի այդ հիման վրայ, մենք կ'ուզենք փորձել զայդ ընդերկար և ընդարձակ շրջանակի մէջ: Զէք

կրնար ամէն յայտարարութիւն լիովին փորձել տասր տարուան մէջ: Սակայն եթէ տեսնէք թէ այսինչ ճշմարտութիւնը լաւ արդիւնք տուած է հազար վեց հարիւր տարի և բովանդակ աշխարհի վրայ, այդ արդիւնքները մեծ կշիռ պիտի ունենան:

Արդ, ի՞նչ են այս բարձագոյն տեսութեան արդիւնքները սոսկ թիւի տեսակէտով: Քրիստոսի վրայ խոնարհագոյն տեսութիւնն ունեցողները ամբողջ մարդիկ են, բաղդատաբար խօսելով: Անոնց թիւը չէ աւելցած զգալապէս: Խոնարհագոյն տեսութիւնը չէ յաջողած լայնատարած ազդեցութիւն մը գործելով բազմութիւններ յանկուցանել:

Ես ժողովական դրութեան յարողներէն եմ: Ի՞նչ աւելի քան հարիւր տարի առաջ մենք պառակտում մը ունեցանք մեր յարանուանութեան մէջ: Ոմանք Քրիստոսի էութեան մասին խոնարհագոյն տեսութեան յարեցան և այդ տեսութեան վրայ պնդելով բաժանում մը յառաջ բերին ժողովական եկեղեցիին մէջ: Որովհետեւ մենք կեդրոնական զօրեղ հեղինակութիւն մը չունինք մեր մէջ, հաւատքի այդ արմատական տարբերութիւնը երկու գրեթէ հաւասար մասի բաժնեց մեր յարանուանութիւնը: Քրիստոսի էութեան վրայ խոնարհագոյն տեսութիւն ունեցողները զատուեցան՝ իրենց հետ տանելով մեծաքանակ ստացուածք և բազմաթիւ անդամներ որ ժողովական եկեղեցիին կը պատկանէին: Այս տեղի ունեցաւ քիչ աւելի քան հարիւր տարի առաջ: Այդ ժամանակ երեւելի Միադաւաններ կ'ըսէին թէ քսանընիւց տարիէն իրենց կողմը պիտի անցնին երկրին բոլոր Քրիստոնեաները: Հիմա իրենք թուով իբր 80 կամ 90 հազար են, մինչ ժողովա-

կան եկեղեցիին միւս ճիւղը, որ Քրիստոսի էութեան վրայ բարձրագոյն տեսութիւնն ունի, 800 հազար հոգի կը հաշուէ: Եւ մենք շատ փոքր յարանուանութիւն մը ենք բաղդատամբ Մեթոտականներուն որ 7 միլիոն են, կամ Մկրտականներուն որ գրեթէ նոյնքան կը հաշուեն, կամ Երիցականներուն որ 3-4 միլիոն են, կամ Լուտերականներուն որ քանի մը միլիոն են, կամ Եպիսկոպոսականներուն որ մէկ միլիոն են: Ահաւասիկ ուրեմն կը տեսնուի թէ թուական յաջողութիւնը Քրիստոնէական եկեղեցւոյ այն ճիւղերուն կողմն է, որոնք ուժով ու անդեղեւ Քրիստոսի էութեան բարձրագոյն տեսութիւնը կը պաշտպանեն:

Քրիստոնէական եկեղեցւոյ այն ճիւղը, որ միւս տեսութիւնը կ'ընդունէր, չկրցաւ իր աւետարանով ի յայտ բերել վերանորոգիչ այն զօրութիւնը որ չար մարդը կ'առնէ և բարի կ'ընէ: Յուցուր ինծի, եթէ կրնաք, անոնց կողմէ կատարուած մէկ գործ միայն նման անոնց որ յառաջ կը տարուին Նիւ Եորքի Ճէրի Մըքոլի, Փարիզի Մըքոլ և Շիկակօի Փըսիֆիք Կարտըն անուն առաքելութիւններուն մէջ, կամ նման նոյն իսկ Պիլ Էլիսի գործին Նիւ Հէյվընի Եէյլ առաքելութեան մէջ: Կրնա՞ք արդեօք յիշել այդպիսի միակ տեղ մը, ուր անոնք Քրիստոսի էութեան խոնարհագոյն տեսութիւնը քարոզելով կրնան սուրբերու փոխել մեղքերով ծանրաքննուած ու ընկճուած մարդիկ: Եթէ կ'ուզէք մարդէ մը չար ոգին հանել և անոր մէջ Աստուծոյ հոգին դնել, կը թուի թէ Քրիստոսի էութեան այս բարձրագոյն տեսութիւնն հարկ է՝ յաջողութիւն ձեռք բերելու համար:

Քրիստոսի էութեան վրայ խոնարհագոյն տեսութիւնն ունեցող յարանուանութիւնը ժամանակաւ Պոսթրնի մէջ կալուած մը ունէր, ուր իրենց մարդասիրական միջոցները կը գործածէին մարդոց նպաստելու համար, և կը նպաստէին ալ սոսանման առատածեռութեամբ: Սակայն տեսան թէ իրենց քարոզութիւնը չգրաւեց այդ շրջանակին մարդիկը: Պոսթրնի աղքատ թաղերէն մին էր այն, ուր այրեր ու կիներ ամենամեծ մեղքեր կը գործէին: Ի վերջոյ շատ ազնիւ քայլ մը առին: Մեթոտականներուն գացին ու ըսին, «Մենք այդ կալուածը անուանական վարձքով մը ձեզի կու տանք յօժարակամ: Նայեցէ՛ք թէ ի՞նչ կրնաք ընել:» Մեթոտականներն հաւանեցան և գործն իրենք ստանձնեցին, որ այսօր եղած է Պոսթրնի Մորկըն Մէմօրիլը անուն մեծ գործը: Շատ գեղեցիկ էր կալուածատէրերուն այդ տնօրինութիւնը, բայց միանգամայն էր գործնական խոստովանութիւն մը թէ Քրիստոսի էութեան բարձրագոյն տեսութիւնը պարունակող աւետարանը մարդոց վրայ ունի զօրութիւն մը գոր չունի միւս աւետարանը:

Քրիստոնէութեան հազար ինը հարիւր տարուան պատմութեան մէջ ո՞ր կը գտնենք միսիոնարական մեծ շարժումները — այն առատածեռութիւնը որ յօժար ու պատրաստ է հեթանոս մեծ աշխարհը երթալ իր համոզումներով ու ծառայութեամբ և ջանալ նազովքեցի Յիսուսով գտնուած Քրիստոնէական կեանքը մուծանել հեթանոս ժողովուրդներուն մէջ: Ո՞ր կը գտնէք զայս: Այն յարանուանութիւններուն մէջ՝ որ Քրիստոսի էութեան վրայ բարձրագոյն տեսութիւնն ունին:

Միւսները փորձեցին, բայց չյաջողեցան: Շահեկան դէպք մը յիշեմ: Քրիստոսի էութեան խոնարհագոյն տեսութիւնը քարոզող եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ մը օր մը ուրիշ ընկերութեան մը ներկայացուցիչներուն գալով ըսաւ, «Մենք կը փափաքինք մաս ունենալ ձեր օտար առաքելութեան մէջ: Սակայն միսիոնարները զորոնք մենք կը ղրկենք՝ անկարող կը թուին գրաւել այդ մարդիկը: Եթէ դուք միսիոնար ընտրէք, իւրաքանչիւրին գործ և ուղղութիւն տաք, մենք սիրով կ'ստանձնենք հայթայթել անոնց թոշակներուն հարկաւոր դրամը: Մենք դրամը կու տանք, դուք մարդիկը տուէք և անոնց հարկ եղած ուղղութիւնը, և թող ձեր աւետարանը քարոզեն:»

Վեհանձնութիւն էր այս, միանգամայն յայտնի խոստովանութիւն՝ թէ Քրիստոնէութեան մեծագոյն զօրութիւնը կը կայանայ Քրիստոնէական եկեղեցւոյ այն ճիւղերուն մէջ որոնք Քրիստոսի էութեան վրայ բարձրագոյն գաղափարն ունին: Փոշերէն խաղող չեն քաղեր, կամ տատասկէն թուզ: Միթէ հաւանակումն է որ մարդիկ ճշմարտութեան մը խելաթիւրումէն աւելի լաւ արդիւնք քաղեն քան նոյն իսկ ճշմարտութենէն: Երբ կը տեսնենք թէ Քրիստոնէական գործունէութեան տասներօթը դարերու մէջ Քրիստոսի էութեան բարձրագոյն գաղափարականով մեծ յաջողութիւն ձեռք կը բերուի և խոնարհագոյն գաղափարականով բաղդատարար ձախողութիւն, անշուշտ նշանակութիւն մը ունի այս:

Գ

Երբող, այս բարձրագոյն տեսութիւնը կ'ընդունիմ՝ հոգեւորապէս գոհացուցիչ գտնելով զայն ինձի

եւ ուրիշներու համար: Երբ մարդիկ կ'զգան իրենց յանցաւորութիւնը, իրենց մեղքը և հոգեւոր օգնութեան իրենց պէտքը, կը տեսնեն թէ հաւատքը թէ՛ Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ Որդին է և մարդկային ազգին Փրկիչը՝ գոհացուցիչ է, ինչպէս չէ միւսը:

Հիմա կը դառնամ իմ դարձիս պատմութեան: Ես զգացի թէ կորսուած էի, Աստուծոյ օտարացած: Կ'ուզէի բան մը որ փոխէր ու նորոգէր իմ սիրտս: Յոյս Յիսուս Քրիստոսի վրայ դրի, և յոյս անոր վրայ դնելով ու մեղքերս ետեւ ձգելով ստացայ օգնութիւնը, որով կը ցնծամ մինչև հիմա: Այդ փորձառութիւնն ինծի միայն յատուկ չէ: Ապաշխարողներու փորձառութիւնն եղած է ամէն տեղ: Երբ միանգամ հաւատանք թէ Աստուածայինը և մարդկայինը կատարիալ կեանքի մը մէջ միացան այդ կենսական կերպով, կրնանք հաւատալ թէ մարդկային ու Աստուածային տարրերը կրնան միանալ ամէն հաւատացեալ հոգիի մէջ, և թէ կրնանք Բարձրելոյն արժանի որդիներ ու զուտորբեր ըլլալ:

Այլևս չյեղչեղուիր թէ մարդկայինն ու Աստուածայինը դէմ առ դէմ կը կենան, և իրենց միջև մեծ վիճ մը կայ, որպէս թէ իրարու բոլորովին աննման ըլլային: Վարժուած ենք այժմ անոնց վրայ խորհիլ Նոր Կտակարանի լեզուով, այն է՝ որթի և ճիւղերու, հօր և որդւոյ ասացուածներով: Մարդն էապէս ստեղծուած է Աստուծոյ պատկերով և Աստուածային օգնութիւն ստանալու ընդունակութեամբ: Երբ ապօր կը հաւատանք՝ տեսնելով ինչ որ պատմականօրէն կատարուած է Յիսուս Քրիստոսով, այն ժամանակ կ'զգանք թէ Ամենակալին մեծ օգնութիւն մը կ'ստանանք:

Այս տեսութիւնն ընդունելու իմացական լուրջ դժուարութիւններ կան: Դժուար է ըմբռնել թէ՛ Քրիստոս կրնայ թէ՛ մարդ թէ՛ Աստուած ըլլալ: Ինչպէս կրնար Ան փորձուիլ մեզի պէս: Ինչպէս կրնար ենթակայ ըլլալ աճման բոլոր օրէնքներուն՝ զարգանալով «իմաստութիւնով ու հասակով և Աստուծոյ ու մարդոցմէ շնորհ գտնելով»: Ինչպէս կրնար մարդկային բովանդակ կացութիւնը ճաշակել ամէնուն համար և տակաւին ըլլալ Որդի Աստուծոյ և Փրկիչ մարդկան: Դիւրին չէ այս կէտերն հասկնալ: Ծատ բաներ կան զորս հասկնալ դիւրին չենք գտներ: Բայց այդ երեքք չնշանակեր թէ ճշմարտութիւն չկայ անոնց մէջ, կամ թէ չեն կրնար օգտագործուիլ մեր այս կեանքին մէջ:

Ես չփոթած կը մնամ ելեկտրականութեան առջև: Չեմ կրնար հասկնալ թէ այդ խորհրդաւոր անտեսանելի ոյժը ինչպէս մուտ կը գտնէ հանրակառքին մէջ, որպէս զի շարժում տայ անոր, լոյս՝ գիշերը և տաքութիւն ձմրան մէջ: Ելեկտրական ճարտարագէտներ ալ չեն հասկնար: Անոնք կը կոչեն զայն «ոյժի գործունէութեան ձև մը»: Բայց բան մը չնշանակեր այդ: Փողոցն ի վար դացող շուռն ալ, որու պոչին թիթեղեայ աման մը կապուած է, «ոյժի գործունէութեան ձև մը» կը ներկայացնէ: Հանրակառքին առջև կեցող վարիչն ալ չհասկնար: Ան կը կոչէ ելեկտրականութիւն «հոսանք» և երբ կ'ըսէ զայդ, կ'ընէ ճիշտ ինչ որ իննական վանկով հինգ բառ գործածող գիտուն մը կ'ընէ՝ սքողելու կամ արտայայտելու համար իր ծայրագոյն տգիտութիւնը ելեկտրականութեան իսկական հանգամանքին վրայ:

Սակայն կրնանք ելեկտրականութիւնը դործածել, նոյն իսկ երբ «շատէն քիչը զիտենք:» Խննթ պիտի ըլլայի ես, եթէ ելեկտրականութիւնը լիովին չհասկնալու համար փողոցին անկիւնը կենայի փոթորկի ժամանակ և մերժէի տուն երթալ տաքուկ ու լուսաւոր հանրակառքով և հանգիստ հանգիստ թերթս կարդալով: Կրնամ ես այդ խորհրդաւոր անտեսանելի ոյժն իմ օգտիս ծառայեցնել, նոյն իսկ թէև չհամկնամ իր գործունէութեան բոլոր գաղտնիքները:

Նոյնը կրնամ ըսել Յիսուս Քրիստոսի էութեան բարձրագոյն տեսութեան համար ալ: Երբ կ'սկսիմ քննել սա հարցը թէ ինքնախար մէկն էր Քրիստոս արդեօք թէ հայհոյիչ մը, երբ կ'սկսիմ քննել թէ արդեօք այն ժամանակակիցները սխալեցան այնքան բարձր համարում կազմելով Անոր վրայ, երբ կը նայիմ Քրիստոնէական յաջողութեան այս տասնըինը դարերուն և կը խորհիմ թէ արդեօք սխալեցան ասոնք ամէնը, և երբ կը դառնամ սրտիս խորագոյն փորձառութիւններուն, կ'ստիպուիմ հաւատալ թէ Քրիստոս է Որդի կենդանի Աստուծոյ և Փրկիչ մարդկան, և այն զօրութիւնը որ այդ հաւատքէն կը բխի՝ կը գործածեմ իմ կեանքիս և ընկերներուս կեանքին համար: Ուստի կը հրճուիմ սա հաւատքով թէ Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ զօրութիւնն է ամէն հաւատացեալի փրկութեան համար, թէպէտ այդ յայտարարութիւնը շատ գաղտնիքներ պարունակէ տակաւին անլոյծ:

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

Առդէն իսկ հրատարակուած

	դահ.
Թիւ 1 ԿՆՈՋ ՄԸ ՀԱԻԱՏՔԸ	25
» 2 ՅՆԾՈՒՄԻ ԵՐԿԻՐԸ	15
» 3 ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄ	25
» 4 ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ	20
» 5 ԱՃՈՒՄ	25
» 6 ԿԵԱՆՔԻ ԴՊՐՈՅԸ	20
» 7 ՔԱՋԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ	25
» 8 ՈՎ Է ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ	15

Հետզհետէ հրատարակելի

Թիւ 9 ՅԻՍՈՒՍ ԻՆՉ ԿՐՆԱՅ ԸՆԵԼ ԶԻՍ
» 10 ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ
» 11 ՄԵԾ ԸՆԿԵՐԸ
» 12 ՄԱՐԴՈՒ ՄԸ ՀԱԻԱՏՔԸ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0028636

1072-251

